

Význam dopravnej polohy v procese koncentrácie obyvateľstva v Slovenskej republike

Marcel Horňák

Univerzita Komenského v Bratislave,

Prírodovedecká fakulta

Katedra humánnej geografie a demogeografie

Prečo „dopravná poloha?“

- Dopravná poloha v geografii
- Dopravná poloha a rozvoj ekonomických aktivít
- Dopravná poloha a obyvateľstvo

Hypotézy

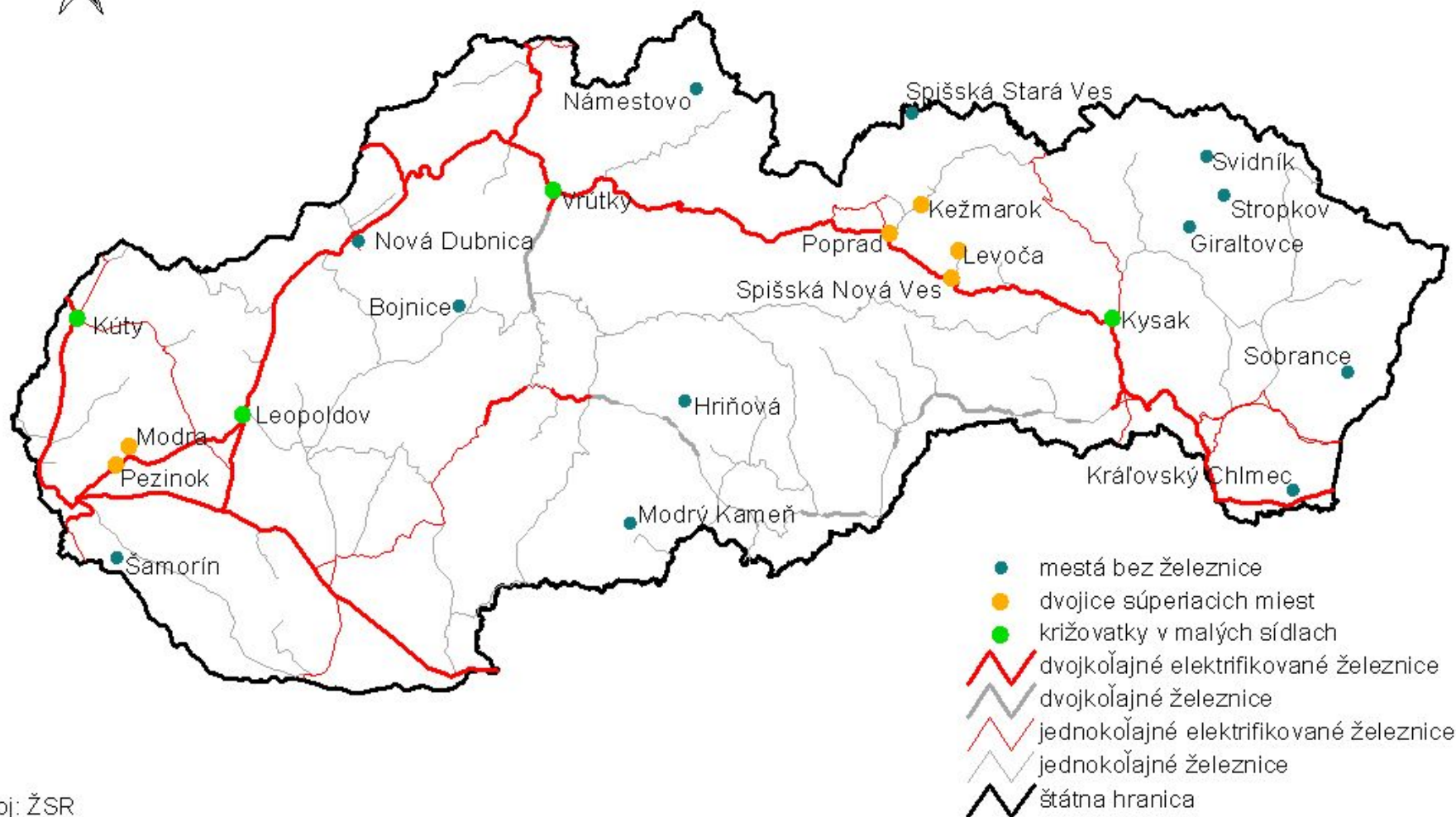
1. výhodná dopravná poloha (na železnici) priťahuje ekonomické aktivity, čo sa odrazí v náraste počtu obyvateľov
2. rôzny význam železníc v jednotlivých etapách vývoja sa prejaví v rôznej dynamike vývoja populácie obcí na železnici
3. výhodná poloha na železnici vytvorila predpoklady pre lepšiu štartovaciu pozíciu sídla pre obdobie, kedy železnica stratila svoje dominantné postavenie

Železnice a sídla

Autor: Tomáš Pšenka

0 50 100 150 200 km

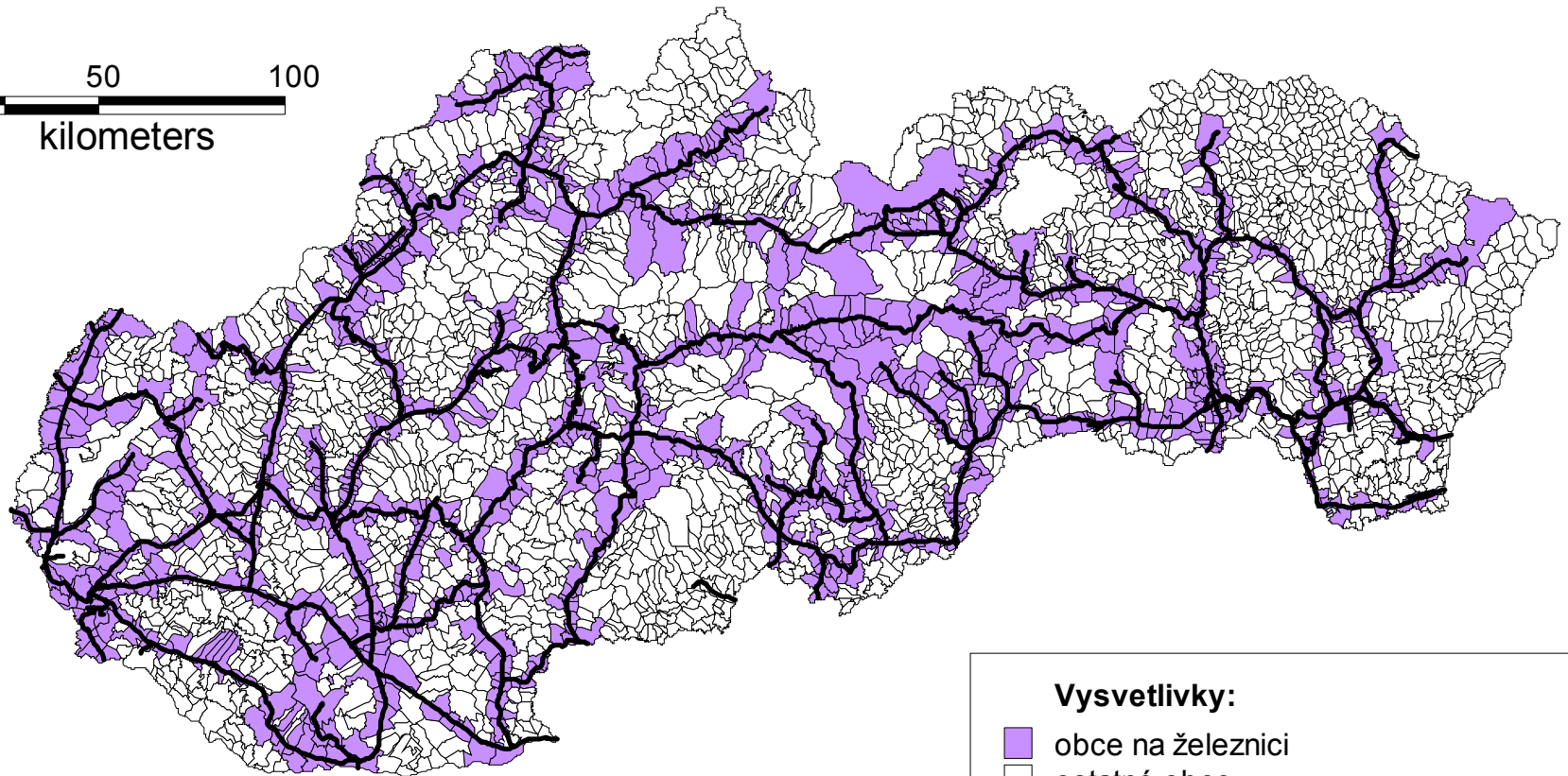
Zdroj: ŽSR

Metodika

- vymedzenie polohy na železnici: *obce so železničnou stanicou s osobnou dopravou* (vzájomná poloha stanice a obce vymedzená ekvidištantou 1,5 km)
- počet obyvateľov v r. 1869, 1921, 1950, 1991, 2001

Obce na železnici (2001)

0 50 100
kilometers

Vysvetlivky:

■ obce na železnici

□ ostatné obce

— železničná sieť (stav v r. 2001)

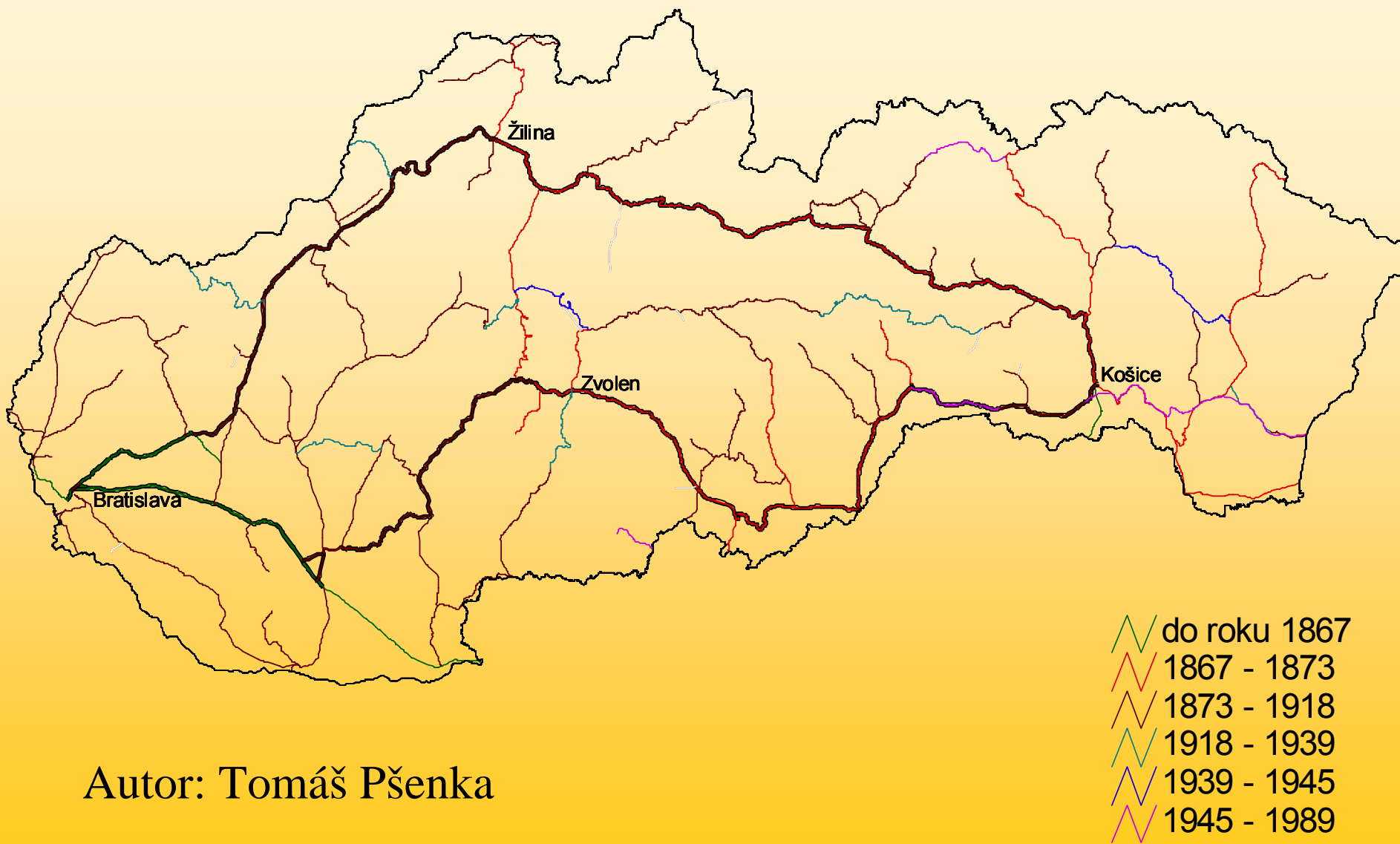
Vybrané charakteristiky:		Obce so stanicou osobnej žel. dopravy	Ostatné obce	SPOLU
Počet obcí	abs. hodn. %	800 27,7	2083 72,3	2883 100,0
Počet obyvateľov	abs. hodn. %.	3779497 70,3	1599958 29,7	5379455 100,0

Mestá a železnica

- na železnici ležia všetky veľké mestá Slovenska nad 50 tisíc obyvateľov (BA, KE, Prešov, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Trnava, Martin, Trenčín, Poprad, Prievidza)
- = 24,37% populácie Slovenska (1,311 mil. obyvateľov).
- z obcí so štatútom mesta (spolu 138) leží mimo železnice 16 miest (Stupava, Modra, Vrbové, Šamorín, Nová Dubnica, Bojnice, Námestovo, Veľký Krtíš, Modrý Kameň, Hriňová, Spišská Stará Ves, Svidník, Giraltovce, Stropkov, Kráľovský Chlmec a Sobrance)

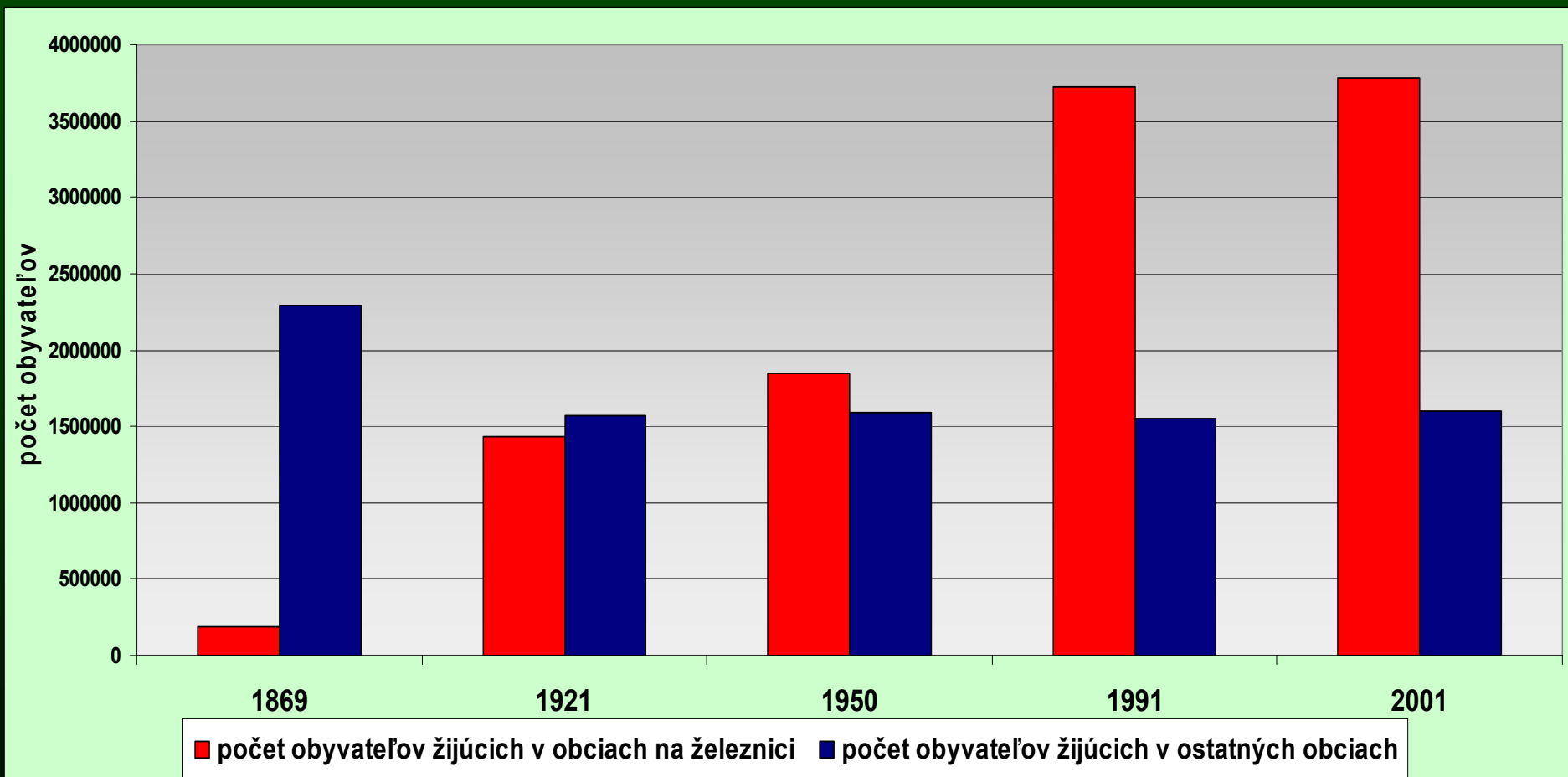

Vývoj železnic na Slovensku

Autor: Tomáš Pšenka

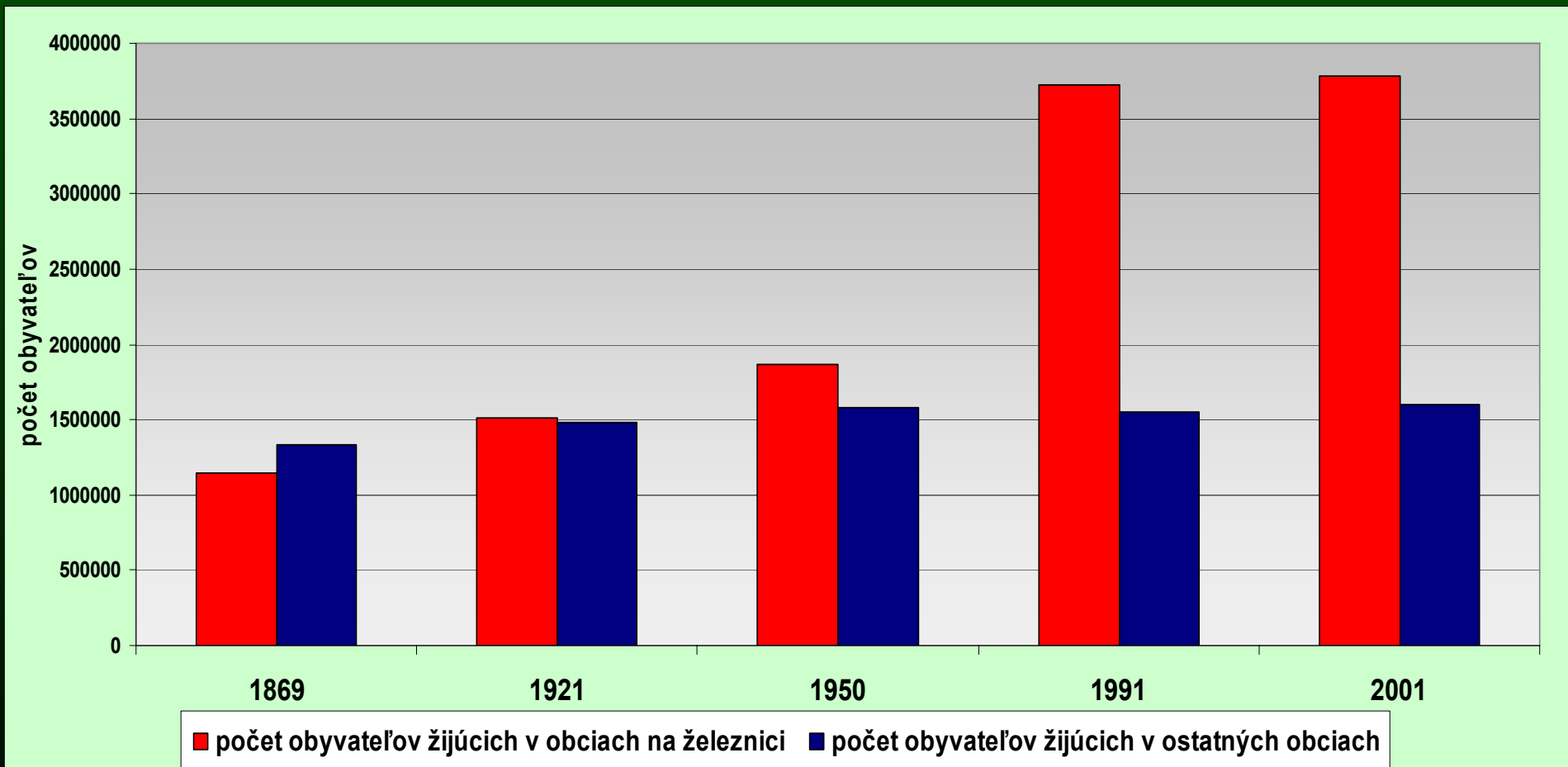
Vývoj počtu obyvateľov Slovenska v obciach na železnici – variant 1

1869: 665 obyvateľov/1 km železníc

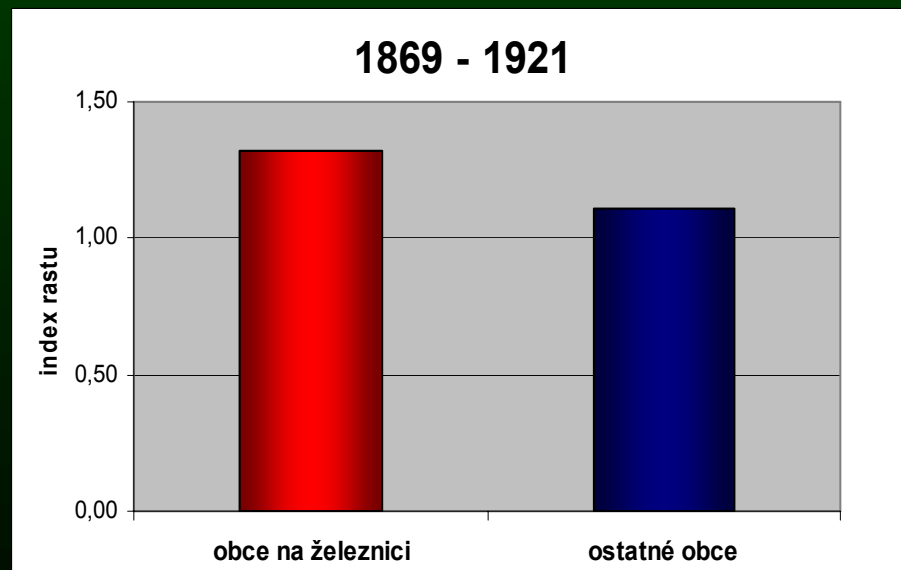
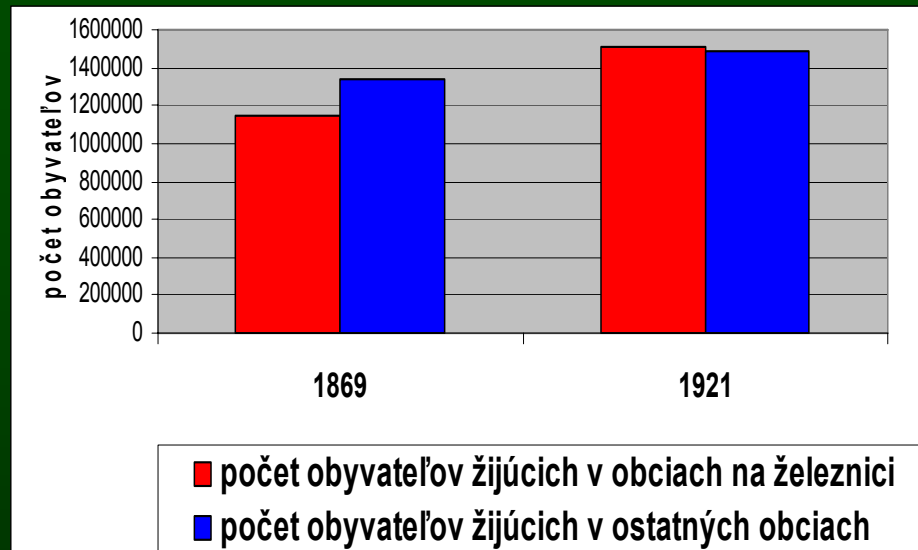
2001: 1031 obyvateľov/1 km železníc

Vývoj počtu obyvateľov Slovenska v obciach na železnici – variant 2

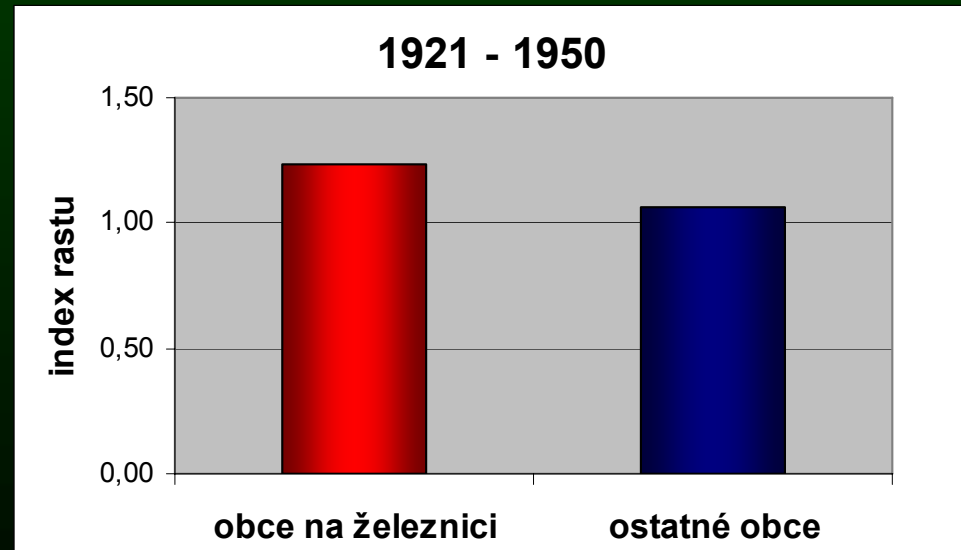
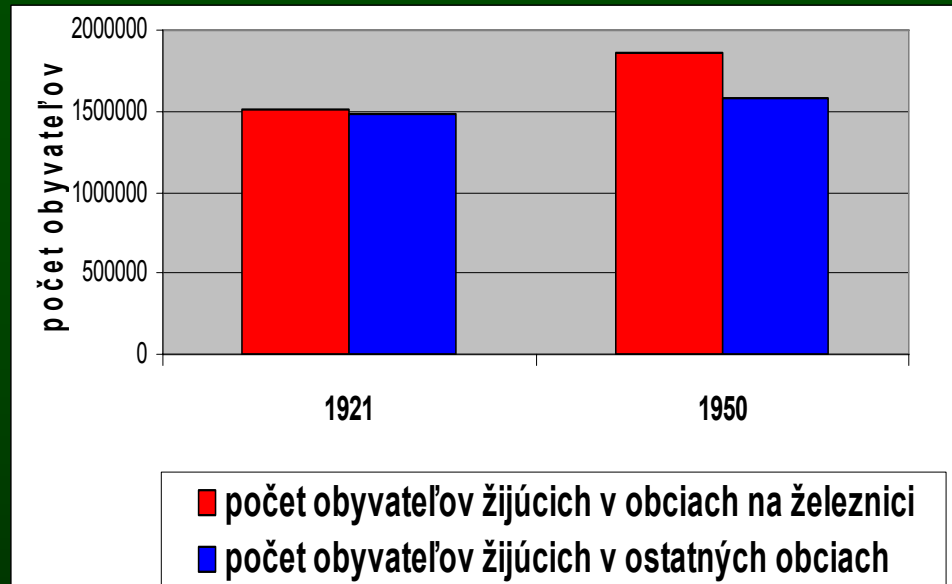
Obdobie 1869-1921

- v r. 1920: 3224 km železničných tratí (87% dnešnej dĺžky tratí)
- výhody polohy na železnici

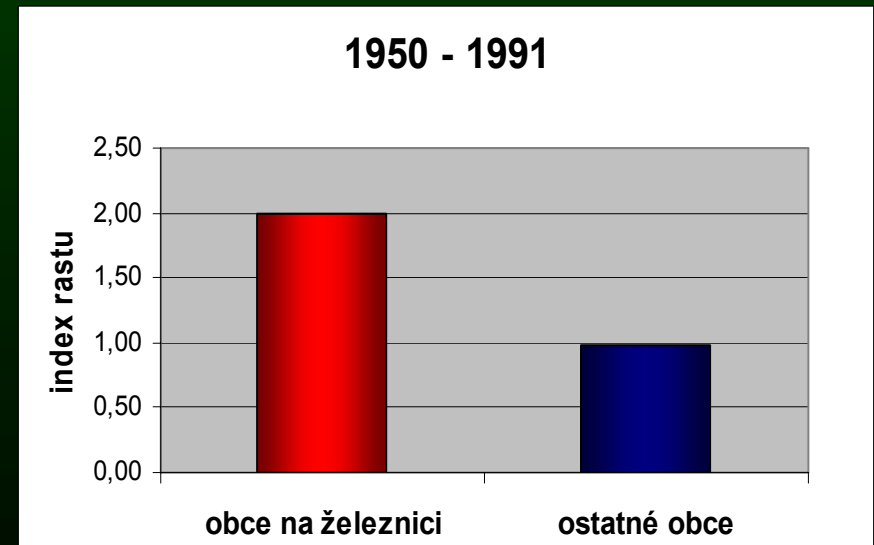
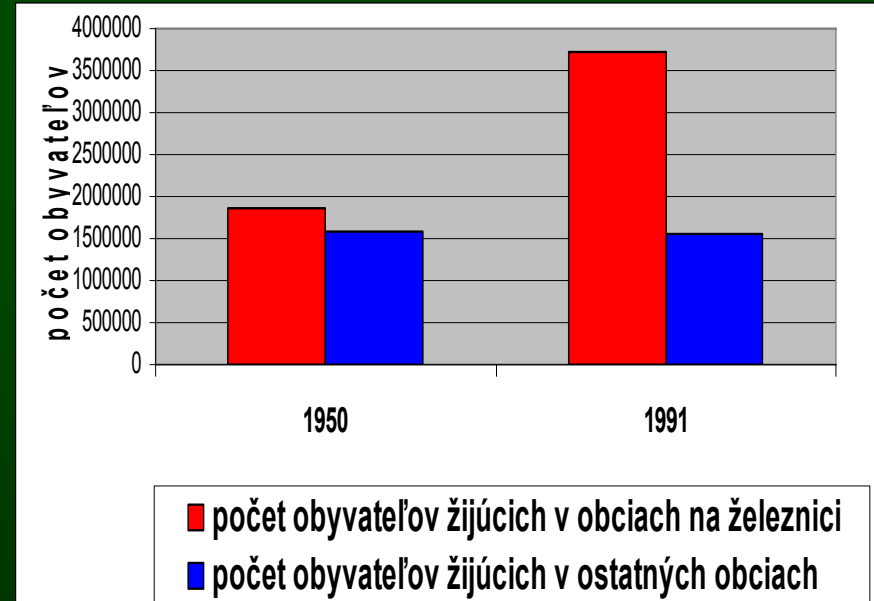
Obdobie 1921-1950

- v r. 1921-1950: pribudlo 10% dnešnej dĺžky tratí
- všeobecne pokles dynamiky rastu populácie
- výhody na železnici sa potvrdili

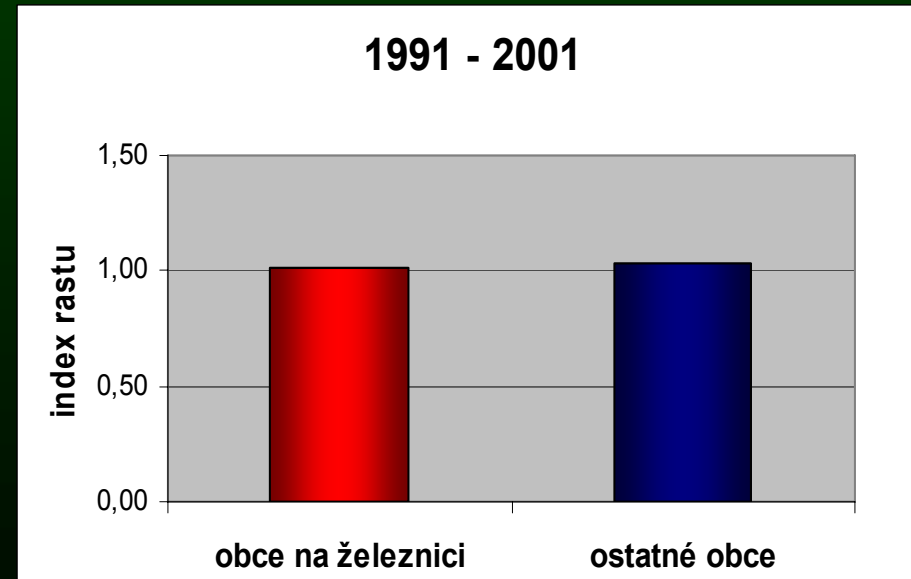
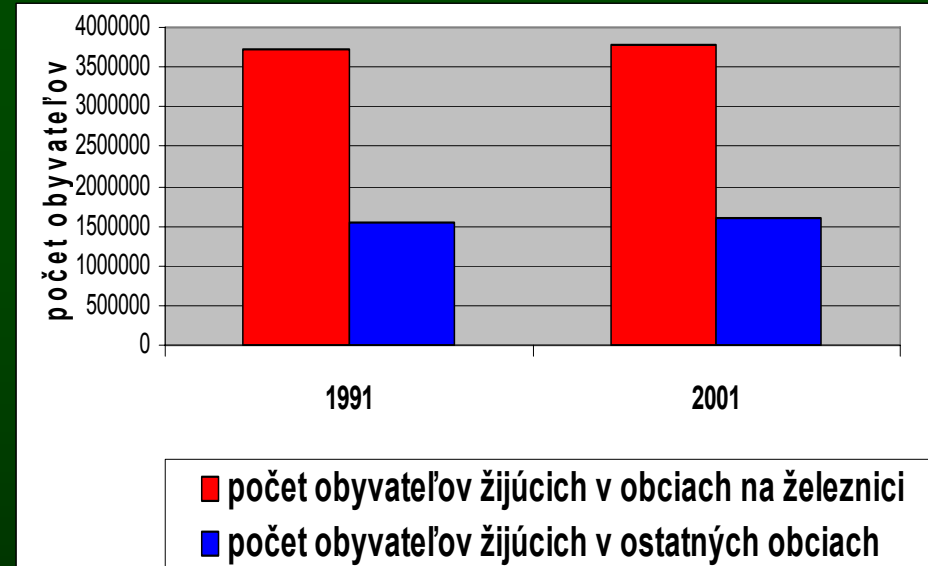
Obdobie 1950-1991

- v r. 1950-1991: pribudli 3% dnešnej dĺžky tratí
- obce na železnici získali výhodu, ktorá bola zvýraznená rozvojom cestnej dopravy
- proces urbanizácie

Obdobie 1991-2001

- žiadne nové trate
- poloha na železnici stráca na význame (s výnimkou polohy na tratiach najvyšších kategórií)
- útlm rastu populácie, útlm migrácie
- procesy dekoncentrácie obyvateľstva, odlišné trendy v štruktúre osídlenia (suburbanizácia)

Záver/výzvy

- vzťah medzi polohou na železnici a ekonomickými aktivitami ako faktorom koncentrácie obyvateľstva existuje, ale oslabuje
- rôzny význam železníc v jednotlivých etapách ⇒ rôzna dynamika vývoja populácie obcí na železnici,
- poloha na železnici sa ukázala ako výhodná aj v období poklesu významu železničnej dopravy
- rozdiely medzi mestami a vidiekom???
- rozdiely medzi polohou na tratiach najvyššej kategórie a tratiach regionálnych/lokálnych???

Ďakujem za pozornosť!

hornak@fns.uniba.sk